

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno diplomanta/diplomantky:	Lukáš Bartošík
Téma práce:	Analýza institutu mimořádných okolností aneb krácení práv leteckých cestujících: Teorie, praxe a budoucí směřování
Rozsah práce:	197 045 znaků včetně mezer
Datum odevzdání práce:	5. 12. 2023

1. Aktuálnost (novost) tématu

Téma posuzované DP je nepochybně zajímavé a aktuální, týká se prozatím neuspokojivého legislativního vymezení pojmu „mimořádné okolnosti“ coby liberačního důvodu, který umožňuje leteckému dopravci vyhnout se odpovědnosti za škody způsobené spotřebitelům jeho služeb – leteckým cestujícím. Téma rovnováhy mezi ochranou práv cestujících a oprávněných zájmů dopravců je v posledních letech předmětem zájmu legislativců, odborné veřejnosti i médií a nepochybně je tedy atraktivní i pro studentský výzkum, o čemž mj. svědčí počet diplomových prací na související témata.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

DP je poměrně úzce zaměřena na zcela konkrétní otázky podmínek a hranic využití liberačního důvodu mimořádných okolností, což však neznamená, že by jeho zpracování nevyžadovalo znalosti a přehled sahající za rámec jednoho konkrétního nařízení EU a s ním související judikatury. Autor musel vedle toho nastudovat i související otázky tvorby a výkladu legislativy EU, jakož i problematiku organizace a provozu letecké dopravy. Úzké vymezení tématu DP se ukázalo jako zcela vhodné pro stanovení srozumitelné metody výzkumu a přehledné struktury práce, která čtenáře dobře vede analyzovanou problematikou. Co do náročností tedy považuji jako oponent zvolené téma DP přiměřené tomu, co je od magisterské kvalifikační práce očekáváno.

3. Formální a systematické členění práce

Diplomová práce, jak již bylo zmíněno, je přehledně strukturována, je členěna do 6 obsahových kapitol, Úvodu a Závěru. Těžiště je možno spatřovat ve třetí kapitole, v níž autor rozebírá jednotlivé kategorie „mimořádných okolností“ na základě rozhodnutí Soudního dvora EU, komentuje je a shrnuje v dílčích závěrech. Kapitoly 6 a 7 práce se sice obsahově dílem překrývají a v některých pasážích obsahují hodnocení, která by patřila spíše do Závěru, ale tato

drobná nesystematičnost celkově neruší zdařilé rozvržení práce. Po čistě formální stránce má práce všechny obsahové náležitosti (seznam pramenů, zkratk, abstrakt, klíčová slova), i když na jejich umístění neodkazuje ve svém Obsahu.

Formálním požadavkům však zcela neodpovídá Seznam použitých zdrojů uvádějící primární prameny až za internetovými zdroji a nerespektující jejich chronologické řazení. Seznam použité literatury zase nerespektuje řazení abecední ani nějaký srozumitelný standard uvádění zdrojů (časopisy většinou jen s rokem a nikoli číslem a ročníkem vydání, natož odkazem na příslušné stránky) a některé v něm uvedené položky jsou zcela neidentifikovatelné, jako např.: TIMS, A., *Beware firms trying to take a cut of your flight delay claim you can do it for free*, 2018. Formálním požadavkům neodpovídá ani způsob citování rozsudků Soudního dvora EU (viz SDEU stanovený způsob citování judikatury: https://curia.europa.eu/jcms/jcms/P_126035/cs/) a čtenář tak musí např. data vynesení rozsudků sám dohledávat v internetových databázích. Jako služba čtenáři, který by se chtěl pomocí daného seznamu lépe orientovat, případně si některé zdroje snadno vyhledat, tato část DP nefunguje.

4. Vyjádření k přednostem a nedostatkům práce

Diplomová práce má vedle dobře zvolného zacílení a stanovené struktury, které již byly vyzdvíženy výše, řadu dalších předností. Na straně 4 autor velmi dobře formuloval výzkumné cíle a celkově je v jednotlivých částech práce naplnil. Šel při hledání svých odpovědí dostatečně hluboko do problematiky, všímal si detailů ve formulacích předpisů i ve skutkových okolnostech případů, snažil se o jejich posouzení z různých hledisek. Jeho závěry jsou zpravidla vyvážené a odrážející přístup Soudního dvora EU, ale i často protichůdné zájmy leteckých dopravců a jimi přepravovaných cestujících.

Za velmi vhodné považuji způsob začlenění judikatury do toku autorovy analýzy, a tedy i do výsledného textu práce. Nejedná se o rozbor jednoho rozsudku za druhým, jak býváme někdy v diplomových pracích svědky, ale o obsahově účelné podřazení závěrů jednotlivých rozsudků právě analyzované problematice. Svým způsobem jde o další kladný rys zvolené struktury práce.

Dílní závěry včleněné do textu práce a také přehledová tabulka na stranách 73-74 jsou rovněž hodny pochvaly jako čtenářsky vstřícné pomůcky pro lepší pochopení hlavních zjištění autora.

Z hlediska argumentace, finálních závěrů a doporučení zůstal autor vyvážený, přiměřeně kritický a neztratil kontakt s vývody z analyzované judikatury. Celkové vyznění práce tedy hodnotím jako zajímavý příspěvek k poznání aktuálně judikované a diskutované problematiky „mimořádných okolností“ coby liberačních důvodů v letecké dopravě.

Posuzovaná diplomová práce má na druhé straně několik nedostatků, které se neohraničují výše zmíněným Seznamem použitých zdrojů nebo způsobem uvádění judikatury Soudního dvora EU.

Za největší problém považuji autorovu práci s citacemi. Text práce je jimi zcela evidentně přetížen na úkor čitelnosti, a nakonec i celkového sdělení pro čtenáře. Autor i tam, kde po citaci nenásleduje jazykový rozbor legislativního jazyka, neúměrně často přebírá celé odstavce předpisů, soudních rozhodnutí, ale i sekundárních textů, včetně diplomových prací jiných autorů (!). V některých případech takovéto citace dosahují nebo i přesahují rozměr celé stránky (viz např. str. 29, 45, 54), aniž by to bylo jakkoli zásadní nebo účelné pro následně vyvozené závěry. Vzhledem k tomu, že autor pravidelně po rozsáhlé citaci nabízí její vlastní shrnutí, čtenář po několika stranách začíná přeskakovat buď ony excesivní citace, nebo ona autorská shrnutí, protože se v nich opakuje více méně totéž. Jindy si autor vypůjčuje citace jen k tomu, aby uvedl sub-kapitolu, vybírá si při tom obecně-shrnující pasáže (opět dokonce z jiných DP, viz např. str. 43), které neobsahují žádný unikátní údaj nebo myšlenku. Dle mého názoru jako oponenta se jedná o nepochopení významu a místa citací v odborném textu, které pak vede nikoli k dokonalejšímu, ale naopak rozmělněnějšímu a obtížně vnímatelnému sdělení základních poznatků či závěrů a neúměrně text práce natahuje. Domnívám se, že namísto 79 stran čistého textu by bylo možné práci zkrátit na cca 60 stran, aniž by jakkoli utrpěl její obsah, a naopak by se tím zvýšila jasnost jejího vyznění pro čtenáře.

Za druhý, nikoli drobný problém, považuji rozsáhlé využití jiných diplomových prací jako standardních zdrojů posuzované DP. Autor jich v Seznamu použitých zdrojů uvádí celkem 6 a opakovaně je cituje či na ně odkazuje v textu. Seznámení se s obsahem již obhájených DP logicky není na škodu, pokud chce diplomant zvolit téma či cestu, která nebude opakováním toho, což již bylo před rokem či více jiným studentem prozkoumáno a obhájeno. Stejně tak je jistě možné, při dostatečně kritickém přístupu, citovat některé původní údaje nebo originální závěry, pokud je to dáno do kontextu „diskuse vedené o tématu“ nebo „dohledatelných zjištění“. Zásadně je však DP třeba vnímat jako studentské pokusy o první větší odborné texty, které sice prošly oponenturou a obhajobou, ale připomínky z oponentury a obhajoby se nijak nepromítly do jejich obsahu a formy, protože jejich texty na webech univerzit jsou vždy ve stavu před oponenturou a obhajobou. Tyto texty, i když byly úspěšně obhájeny, tedy vůbec nemusejí mít kvalitu hodnou publikace, mohou obsahovat věcné i argumentační chyby.

Nároky kladené hodnotiteli na diplomové práce nejsou stejné, jako nároky recenzentů na texty určené k publikaci v odborném periodiku (o čemž mj. svědčí požadavek pro uznání DP za rigorózní práci spočívající v tom, aby DP obhájená na výbornou uspěla i z hlediska dalšího kritéria, a to právě publikovatelnosti). Diplomové práce proto systémově snesou srovnání např. s blogy nebo nerecenzovanými working papers (i když ty jsou většinou dílem zkušenějších autorů), ale v žádném případě nejde o prameny stejné hodnoty jako jsou monografie nebo články z recenzovaných odborných časopisů. Uveřejnění DP na webech univerzit plní funkci evidenční a kontrolní, nejde o publikaci vědeckého díla určeného odborné veřejnosti. Úkolem diplomanta je ukázat schopnost práce s primárními a sekundárními zdroji pro výzkum, nikoli s texty svých spolužáků, které zkrátka takovými zdroji nejsou.

Za drobnější vady považuji některé jazykové a redakční neobratnosti autora, který místy používá nadměrně expresivní jazyk („nebetyčné množství znalostí“, „nevyčerpatelně široké téma“, „zásada je vůdčí hvězdou“, „zvrácená logika“ SDEU), jindy formulace či věty, které by při pečlivé redakci pravděpodobně zněly jinak a dávaly lepší smysl: „*Pětina těchto stížností je zamítnuta z důvodu mimořádných okolností s tím, že pokud se stížnosti zamítly, téměř ze ¾ to bylo způsobeno existencí mimořádných okolností.*“ (str. 3). Podobně by bylo možné eliminovat některá opakující se slova-parazity, jako např. pomyslný a pomyslně.

Pečlivější redigování práce by nakonec mělo vést ke zkrácení některých jejích pasáží, které jsou zbytečně mnohoslovné, opakující totéž a vedoucí k poměrně evidentnímu zjištění. Příkladem může být část 3.1 (ale nejen ona), poměrně rozsáhle seznamující čtenáře s tím, že výjimky z chráněných práv spotřebitele musejí být interpretovány restriktivně. Projasnění i prokrácení by zasluhovaly kapitoly 6 a 7, který autor navíc nijak nečlenil mezi-titulky, takže jde (v případě kapitoly 6) až o 10 stran plynoucího textu, což je pro vnímání odborného sdělení nepřiliš vhodné.

5. Souhrnné hodnocení práce a vyjádření se k vhodnosti její obhajoby

Práci přes uvedené nedostatky považuji za zajímavou, dokládající autorovu schopnost stanovit si téma a cíle výzkumu a také je naplnit analýzou historické i aktuální legislativy a judikatury. Její nedostatky sice nepovažuji za marginální a práci bych nedoporučil např. k publikaci nebo k uznání za práci rigorózní, přesto mám za to, že v úhrnu posuzovaná práce plní nároky kladené na DP na PFUK a **doporučuji ji k obhajobě.**

Práci navrhuji – při kvalitním výkonu studenta na její obhajobě – hodnotit stupněm **velmi dobře.**

6. Otázky pro obhajobu

I) Co „zvráceného“ shledáváte na logice SDEU, dle níž (str. 14) „*provozní systém letadel a jejich komplexnost jsou natolik veliké, že dopravci by tím spíše měli jejich fungování rozumět a věnovat se jejich servisu a údržbě, a tím pádem jsou poruchy letadel vlastní běžnému výkonu jejich činnosti.*“? Jakou jinou logiku by měl SDEU vykládající předpis určený zákonodárcem k ochraně spotřebitele-cestujícího zastávat? Má odpovědnost provozovatele za škodu způsobenou jím provozovanou podnikatelskou činností být limitována s ohledem na to, že se rozhodl pro „složitě podnikání“, a ti, na něž se s nabídkou obrací, mají být předem souhlasit s tím, že lístek na letadlo je vlastně lístkem do loterie a nemohou s ničím počítat, když „prohrají“?

II) Na str. 57 píšete: *...je třeba se zaměřit na to, zda dopravce je objektivně schopen opatření uskutečnit, a to ve vztahu k podmínkám a možnostem jeho podniku, tj. v návaznosti na jeho finanční, personální a jiné vybavení.* Má být toto kritérium pochopeno tak, že „malí a chudí“ dopravci odpovídají v jiném rozsahu než „velcí a bohatí“? Tedy, že létat např. s ČSA, je pro cestujícího *de facto* i *de iure* přistoupením na to, že letecká společnost v problémech,

zaměstnávající 100 lidí a provozující 2 stroje (viz <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/z-csa-zbyla-dve-letadla-a-100-lidi-snad-preziji-veri-spolumajitel-152455>), mu nebude hradit způsobenou škodu za stejných podmínek a ve stejném rozsahu, jako např. Turkish Airlines (439 provozovaných letadel, tisíce zaměstnanců...)?

V Praze dne 3. 1. 2024

Václav Šmejkal

doc. JUDr. Václav Šmejkal, Ph.D.
oponent